

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
Кафедра економіки та міжнародних економічних відносин

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(обов'язкова навчальна дисципліна)

Економіка підприємства

Розробник

Петро Макаренко завідувач кафедри економіки та міжнародних економічних відносин, доктор економічних наук, професор

Полтава 2020 р.

Опис навчальної дисципліни та інформація про розробника

Назва навчальної дисципліни	Економіка підприємства
Місце в індивідуальному навчальному плані	Обов'язкова навчальна дисципліна
Назва структурного підрозділу	Кафедра економіки та міжнародних економічних відносин
Контактні дані розробника	Викладач Макаренко Петро доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НААН України Контакти: ауд 475, навч. корпус №4 тел. (0532) 56-98-24 e-mail: mpm0907_1949@ukr.net
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Спеціальність	162 Біотехнології та біоінженерія ОПП Біотехнології та біоінженерія
Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни	«Вища математика»; «Історія та культура України»; «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)»; «Філософія»; «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці»; «Правознавство»; «Основи біобезпеки та біоетики»; «Інформаційні системи та технології»

Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни: сформувати у здобувачів вищої освіти сучасного економічного мислення і системи спеціальних знань про базові поняття щодо господарсько-фінансової діяльності підприємства, змісту її окремих напрямів та їх взаємозв'язку, системи показників, що її характеризують.

Основні завдання навчальної дисципліни:

- сформувати систему знань про підприємство як організаційну форму підприємницької діяльності;
- забезпечити теоретичні і емпіричні засади розуміння сутнісної характеристики, видів, організаційної й економічної структури підприємства;
- надати знання як раціонально використовувати землю, капітал, робочу силу та інші ресурси;
- надати знання як організувати рентабельне виробництво продукції в умовах ринкової конкуренції;
- надати розуміння організації виробництва і планування на підприємстві та формування системи його внутрішньо виробничих економічних відносин;

- сформулювати вміння діагностувати економічний і фінансовий стан підприємства;
- забезпечити науковий підхід щодо антикризової системи господарювання в ринкових умовах;
- створити системне уявлення про оцінку економічної ефективності природоохоронної діяльності підприємства.

Компетентності:

фахові:

K18. Здатність обирати і використовувати відповідне обладнання, інструменти та методи для реалізації та контролю виробництв біотехнологічних продуктів різного призначення.

K21. Здатність застосовувати на практиці методи та засоби автоматизованого проектування виробництв біотехнологічних продуктів різного призначення.

K22. Здатність оцінювати ефективність біотехнологічного процесу.

Програмні результати навчання, PRH (результати, PH):

PR15. Базуючись на знаннях про закономірності механічних, гідромеханічних, тепло- та масообмінних процесів та основні конструкторські особливості, вміти обирати відповідне устаткування у процесі проектування виробництв біотехнологічних продуктів різного призначення для забезпечення їх максимальної ефективності.

PR18. Вміти здійснювати обґрунтування та вибір відповідного технологічного обладнання і графічно зображувати технологічний процес відповідно до вимог нормативних документів з використанням знань, одержаних під час практичної підготовки.

PR21. Вміти формулювати завдання для розробки систем автоматизації виробництв біотехнологічних продуктів різного призначення.

Програма і структура навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Економічна наука про підприємство та основи підприємництва.

Предмет і метод економічної науки про підприємство. Мета і основні напрями діяльності підприємства, сутність підприємства як господарського суб'єкта. Основні риси підприємства. Види підприємств у відповідності з чинним законодавством України. Класифікація підприємств в залежності від масштабів виробництва та за економічним значенням.

Сутність підприємництва як форми господарювання у підприємстві. Функції та умови підприємництва, його ознаки та принципи. Особливості основних видів підприємництва.

Тема 2. Засоби і предмети виробництва у підприємстві. Поняття та класифікація основних засобів виробництва. Фізичне і моральне зношення основних засобів. Земля як засіб і предмет праці сільськогосподарських підприємств та просторовий засіб розміщення промислових підприємств. Родючість, орендна плата, рентні відносини та ціна землі сільськогосподарських підприємств. Економічні показники використання основних засобів.

Оборотні активи і нематеріальні ресурси: поняття, склад оборотного капіталу, кругообіг і потреба в оборотних засобах. Показники використання оборотного капіталу.

Нематеріальні ресурси і активи підприємства.

Тема 3. Персонал та продуктивність і мотивація праці на підприємстві. Сутнісна характеристика «трудові ресурси» та персонал підприємства. Основні завдання управління трудовими ресурсами підприємства. Структура персоналу підприємства. Показники наявності та руху персоналу. Кадрова політика підприємства. Продуктивність праці та чинники, що на неї впливають. Форми мотивації праці і працівників. Форми та системи оплати праці. Форми та системи преміювання.

Нормування праці на підприємстві. Хронометраж і фотографія робочого місця.

Тема 4. Організація виробництва та планування на підприємстві. Поняття виробничої структури підприємства та її головні елементи. Типи промислового виробництва та сутність, класифікація і ознаки його виробничого процесу. Виробничі процеси сільськогосподарських підприємств.

Система планування та види планів на підприємстві. Бізнес-план та його функції. Структура, зміст і методика розробки розділів бізнес-плану. Етапи та організація розробки бізнес-плану. Оформлення і стиль бізнес-плану.

Тема 5. Формування витрат на виробництво і реалізацію продукції підприємства. Загальна характеристика витрат підприємства та їх класифікація. Поняття собівартості продукції. Індивідуальна собівартість. Нормативна собівартість. Планова і фактична собівартість.

Планування собівартості продукції. Об'єкти калькуляції собівартості продукції в рослинництві і тваринництві. Статті калькуляції собівартості продукції промислового і аграрного виробництва. Методика визначення собівартості сільськогосподарської продукції. Прямі і накладні витрати. Виробнича і повна собівартість продукції.

Тема 6. Економічні та фінансові результати діяльності підприємства. Виручка від реалізації продукції. Ціна та ціноутворюючі чинники. Система оцінки обсягів продукції. Доходи підприємства в системі економічних показників його діяльності. Класифікація доходів підприємства. Механізм формування доходів від операційної діяльності. Сутність, функції та значення прибутку. Джерело утворення

прибутку та його розподіл. Механізм формування та використання чистого прибутку підприємства. Рентабельність підприємства.

Фінансові результати та діагностика фінансового стану підприємства

Тема 7. Економічна безпека та антикризова діяльність підприємства.

Характеристика економічної безпеки та фактори впливу на економічну безпеку підприємства. Стратегія забезпечення економічної безпеки підприємства.

Поняття про банкрутство підприємства. Види банкрутства підприємства. Фінансово-економічні передумови та наслідки виникнення ситуації банкрутства. Основні етапи порушення справи про банкрутство підприємства. Правові засади регулювання банкрутства підприємств в Україні.

Санація суб'єктів господарювання. Цілі та форми санації. Класифікація санаційних заходів. Державна підтримка підприємствам в ході санації.

Загальна характеристика процесу ліквідації збанкрутілого суб'єкта господарювання. Особливості ліквідації підприємств. Форми ліквідації підприємств. Характеристика процесу структуризації підприємства.

Тема 8. Економічна оцінка ефективності природоохоронної діяльності підприємства.

Визначення загальної економічної ефективності природоохоронних заходів. Встановлення загального і комерційного ефекту від запровадження природоохоронних заходів. Розрахунки порівняльної економічної ефективності природоохоронних заходів. Вибір кращого із кількох альтернативних природоохоронних заходів. Еколого-економічна оцінка та екологічна експертиза проєктів забезпечення ефективного використання природних ресурсів.

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	162 ББ_бд_2020 бакалаври денної форма навчання			
	усього	у тому числі		
		лекції	практичні (семінарські)	самостійна робота
1	2	3	4	5
Тема 1. Економічна наука про підприємство та основи підприємництва	9	2	-	7
Тема 2. Засоби і предмети виробництва у підприємстві	12	2	2	8
Тема 3. Персонал та продуктивність і мотивація праці на підприємстві	11	2	2	7
Тема 4. Організація виробництва та планування на підприємстві	12	2	2	8

Тема 5. Формування витрат на виробництво і реалізацію продукції підприємства	12	2	2	8
Тема 6. Економічні та фінансові результати діяльності підприємства	11	2	2	7
Тема 7. Економічна безпека та антикризова діяльність підприємства	11	2	2	7
Тема 8. Економічна оцінка ефективності природоохоронної діяльності підприємства	12	2	2	8
Разом	90	16	14	60

Оцінювання результатів навчання

Контроль результатів навчання здійснюється відповідно до Положення про оцінювання результатів здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті.

Поточний контроль результатів навчання на практичних, семінарських заняттях впродовж семестру здійснюється у формі виконання практичних завдань, розв'язанні задач і тестів, опитування, контрольних робіт (для заочної форми навчання), виконання завдань самостійної роботи.

Семестровий (підсумковий) контроль – оцінювання рівня засвоєння здобувачем вищої освіти загальних обсягів навчальної дисципліни проводиться для бакалаврського рівня спеціальності 162 Біотехнології та біоінженерія у формі диференційованого заліку.

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти за поточним і семестровим (підсумковим) контролем успішності здійснюється за бальною системою (максимально 100 балів).

Оцінювання проводиться на підґрунті об'єктивності, гласності, ясності, дієвості, всебічності.

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним програмним результатом навчання (результатом навчання) навчальної дисципліни та мінімального порогового рівня оцінки за освітнім компонентом загалом.

Мінімальний пороговий рівень оцінки за програмним результатом (результатом навчання) не може бути нижчим за 60 % від підсумку максимально можливої кількості балів.

Мінімальний пороговий рівень оцінки з освітнього компонента є єдиним в університеті і не залежить від форм контролю і методів оцінювання та становить 60 % від максимально можливої кількості балів.

Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль оволодіння компетентностями та підсумкова оцінка рівня досягнення програмних результатів навчання.

Форми контролю програмних результатів навчання

Програмні результати навчання	Форма контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти					Разом
	Усне опитування	Виконання вправ на практичних заняттях	Розв'язування тестів	Виконання завдань із сам. роб.	Реферат	
ПР15. Базуючись на знаннях про закономірності механічних, гідромеханічних, тепло- та масообмінних процесів та основні конструкторські особливості, вміти обирати відповідне устаткування у процесі проектування виробництв біотехнологічних продуктів різного призначення для забезпечення їх максимальної ефективності.	10	14	5	3	3	35
ПР18. Вміти здійснювати обґрунтування та вибір відповідного технологічного обладнання і графічно зображувати технологічний процес відповідно до вимог нормативних документів з використанням знань, одержаних під час практичної підготовки.	10	14	5	3	3	35

ПР21. Вміти формулювати завдання для розробки систем автоматизації виробництв біотехнологічних продуктів різного призначення.	8	14	4	2	2	30
Разом	28	42	14	8	8	100

Форми, шкала та критерії оцінювання результатів навчання при проведенні поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти:

– *усне опитування (0-4 балів)*. *0 балів* – здобувач вищої освіти не готовий до відповіді або відповіді невірні та не відображають визначені результати навчання; *1 бал* – здобувач вищої освіти в цілому орієнтується у проблемі, яка розглядається, але відповіді поверхові та містять багато помилок або неточностей; *2 бали* – здобувач вищої освіти орієнтується у проблемі, яка розглядається, відповіді містять певні помилки та неточності та частково відображають визначені результати навчання;

3 бали відповіді правильні, обґрунтовані, здобувач вищої освіти добре володіє матеріалом, який розглядається.

4 бали – відповідь характеризує уміння виявляти та розв’язувати проблему, інтегрувати знання та повністю відображає визначені результати навчання;

– *виконання вправ на практичних заняттях* – завдання на практичному занятті розраховані на групове виконання та письмові індивідуальні висновки (розв’язок задач та формулювання на основі аналізу фінансової звітності висновків щодо виявлення тенденцій зміни економічних показників роботи сільськогосподарських підприємств (0 – 6 балів). *0 балів* – потрібне повторне виконання; *1 бал* – здобувач вищої освіти частково володіє матеріалом, не в змозі викласти зміст основних показників і висновків, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі завдання, частково забезпечивши відображення запланованих результатів навчання; *2 бали* – здобувач вищої освіти не в повному обсязі володіє матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість завдань частково забезпечивши відображення запланованих результатів навчання; *3 бали* – здобувач вищої освіти в цілому володіє навчальним викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину завдань та демонструє досягнення половини запланованих результатів навчання; *4 бали* – здобувач вищої

освіти достатньо володіє матеріалом, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому окремі несуттєві неточності та помилки. Правильно вирішив більшість завдань та демонструє досягнення більшої частини запланованих результатів навчання; *5 балів* – здобувач вищої освіти в повній мірі володіє матеріалом, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань. При викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, але здобувач вищої освіти демонструє досягнення більшої частини запланованих результатів навчання; *6 балів* – здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє матеріалом, правильно вирішив усі завдання. Відповідь характеризує уміння виявляти та розв'язувати проблему, інтегрувати знання, повністю відображає визначені результати навчання;

– *розв'язування тестів* (0 – 2 бали). *0 балів* – понад 90% відповідей невірні; *0,5 бали* – вірні 60 – 70 % відповідей; *1 бал* вірні 70 – 85% відповідей; *1,5 бали* вірні 85 – 95% відповідей; *2 бали* – вірні понад 95 % відповідей;

– *виконання завдань самостійної роботи* (0 – 1 бал). *0 балів* – завдання не виконані чи не відповідають результату навчання; *1 бал* – завдання повністю відповідають вимогам та відображають визначені результати навчання;

– *підготовка доповіді*: (0 – 8 балів). Протягом вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти обов'язково готує 1 доповідь.

7-8 балів – зміст доповіді відповідає темі та результату навчання; якісно підготовлена практична розробка. Зміст доповіді розкрито повністю, що свідчить про формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти в повному обсязі.

5-6 балів – здобувач вищої освіти знає поняття з економіки, виявляє навички здійснювати технологічні, технічні, економічні розрахунки в рамках розроблення та виведення харчових продуктів на споживчий ринок, вести облік витрат матеріальних ресурсів; демонструє вміння виявляти творчу ініціативу з питань ринкової трансформації економіки.. Проте бракує власних суджень.

3-4 бали – здобувач вищої освіти засвоїв основний навчальний матеріал, що дозволяє демонструвати результати навчання за зразком; демонструє вміння виконувати економічні розрахунки; володіє елементарними вміннями навчальної діяльності. Доповідь містить незначні недоліки у відповідності теми доповіді заявленому результату навчання, виконанні презентації та її оформленні.

0-2 бали – здобувач вищої освіти має початкові уявлення про предмет вивчення, що забезпечує лише фрагментарне досягнення результатів навчання. Наявність суттєвих недоліків або ж повній невідповідності теми доповіді результату навчання, вимогам щодо обсягу та викладу змісту доповіді.

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назви тем	Форми оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти					Разом
	Усне опитування	Виконання вправ практичних занять	Розв'язування тестів	Виконання завдань самостійної роботи	Реферат	
Тема 1. Економічна наука про підприємство та основи підприємництва	-	-	-	1	8	9
Тема 2. Засоби і предмети виробництва у підприємстві	4	6	2	1	-	13
Тема 3. Персонал та продуктивність і мотивація праці на підприємстві	4	6	2	1	-	13
Тема 4. Організація виробництва та планування на підприємстві	4	6	2	1	-	13
Тема 5. Формування витрат на виробництво і реалізацію продукції підприємства	4	6	2	1	-	13
Тема 6. Економічні та фінансові результати діяльності підприємства	4	6	2	1	-	13
Тема 7. Економічна безпека та антикризова діяльність підприємства	4	6	2	1	-	13
Тема 8. Економічна оцінка ефективності природоохоронної діяльності підприємства	4	6	2	1	-	13
Разом	28	42	14	8	8	100

Трудовісткість

Загальна кількість годин – 90.

Кількість кредитів – 3,0

Форма семестрового контролю – залік

Політика навчальної дисципліни

Вивчення дисципліни здобувачем вищої освіти здійснюється шляхом:

- обов'язкового відвідування лекцій, практичних, семінарів і виконання завдань аудиторних занять та опрацювання матеріалів самостійної роботи за формою навчання офлайн;
- обов'язкового приєднання мобільними пристроями (комп'ютером, гаджетом) до проведення занять і навчання в дистанційному режимі на платформі Googl Meet (режим відеоконференції);

– самостійного опанування тематичного плану за офіційно оформленим індивідуальним графіком навчання та консультаціями викладача.

Усі завдання передбачені програмою дисципліни мають бути виконані у встановлений термін незалежно від використаної форми навчання.

Є можливість опанування даної навчальної дисципліни або її частини, за програмами академічної мобільності (внутрішньої / міжнародної) за наявними укладеними угодами (договорами) між Університетом та закладом-партнером та / або індивідуальними запрошеннями. Визнання та перезарахування результатів такого навчання відбувається спеціально створеною комісією на підставі поданих здобувачем вищої освіти відповідних документів з використанням Європейської кредитно-трансферної системи. Організаційні процеси навчання за програмами академічної мобільності регламентуються Положенням про академічну мобільність здобувачів вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті перед опануванням даної освітньої компоненти. Визнання набутих результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах, зокрема: Prometheus Coursera тощо.

Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: недопущення наявності плагіату при підготовці текстових робіт до семінарських занять; оформленні наукових досліджень; публікації статей і тез; самостійного виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потребі можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці

АКАДЕМІЧНА

ДОБРОЧЕСНІСТЬ

ПДАУ:

<http://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>

Здобувач вищої освіти за використання телефонів і комп'ютерних засобів (без дозволу викладача) та порушення дисципліни отримує на занятті «0» балів та зобов'язаний відпрацювати таке заняття. Мобільні пристрої (телефон, комп'ютер та інше) дозволяється викладачем використовувати при здійсненні розрахунків щодо розв'язання задач, виконанні практичних завдань та під час онлайн тестування.

Здобувач вищої освіти при виконанні навчальних, методичних, наукових та кваліфікаційних завдань має не допускати випадків плагіату та некоректних текстових запозичень. У разі виявлення факту плагіату здобувач вищої освіти отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати його. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (у т.ч. із використанням мобільних пристроїв).

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни

Не передбачено

Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Андреева Л.О., Болтянська Л.О., Лисак О.І. Практикум з економіки підприємства. Мелітополь, ТДАТУ, 2018. 246 с.
2. Бандурка О.М., Ковальов Є.В, Садиков М.А., Маковоз О.С. Економіка підприємства: навчальний посібник. За заг.ред. О.М. Бандурки. Х.: ХНУВС. 2017. 192 с.
3. Гринчуцький В.І. Економіка підприємства: навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2-е вид.. 2019. 304 с.
4. Кузьмин В.М. Економіка підприємства та управлінська економіка: практикум. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2019. 51 с.
5. Куцик В. І., Кліпкова О. І. Економіка і управління підприємствами у схемах і таблицях : навчальний посібник. Львів : ЛТЕУ, 2020. 316 с.
6. Петренко М.І., Драбовський А.Г., Петренко В.М. Економіка підприємства: навч. посібник. Вінниця: «Меркьюрі-Поділля», 2018. Т. 1. С. 432.
7. Романченко Н. В., Кожемякіна Т. В., Пічик К. В. Економіка підприємства: навчальний посібник. Київ : НаУКМА, 2018. 304 с.
8. Туренко А.М., Дмитрієв І.А., Іванілов О.С., Шевченко І.Ю. Словник економіста та підприємця. Харків : ХНАДУ, 2018. 340 с
9. Юрченко Н.Б., Кравчук Р.С., Запихляк І.Б., Василик І.І. Економіка підприємства: навч. посібник. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2018. 377 с.
10. Яркіна Н. М. Економіка підприємства: навч. посіб. 2-ге вид. перероб. та допов.. Київ: Ліра-К, 2020. 596 с.

Допоміжні

1. Андрійчук В. Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: підруч. К.: КНЕУ, 2013. 779 с.
2. Дмитрієв І.А., Шевченко І.Ю. Економіка підприємства: навчальний посібник для практичних занять і самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів. Харків: ХНАДУ, 2018. 292 с.
3. Яковлев А.І., Ларка Л.С. Економіка підприємства: магістерський курс.

навч. посібник. Харків, Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т. 2018. 515 с. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/35864>.

4. Ляшенко А.Х., Корбутяк А.Г., Сокровольська Н.Я., Юрій Е.О. Оцінка вартості підприємства: навчальний посібник Чернівці: ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 180 с.

URL: https://drive.google.com/open?id=172hn98ohMr_0aMxSDYN9XGzWeTyiL8k7

5. Ковальчук Н.О., Федішин М.П., Жаворонок А.В., Абрамова А.С. Управління фінансовою санацією підприємства: навчальний посібник. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. 2019. 231 с.

URL: https://drive.google.com/open?id=1O9MqpU9zLP7t9z_Qq8lsRwTQ0hUyHsRx

6. Кулик Т.П. Організація, планування і управління виробництвом : навч. посіб. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2019. 232 с.

7. Кузьмин В.М. Економіка підприємства: навч. посібник. 2-е вид, перероб. та доп. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2016. 195 с.

8. Мазур Н.А., Семенець І.В., Лопащук І.А. Економіка торговельного підприємства: навч. посібник. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 192 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1OGJ7-yPW5TV2cAAZDk6pcpZaaOU9ytIT/view>

9. Храмов В.О., Ботрук А.П. основи управління персоналом: навч. метод. посібн. К.: МАУП, 2011. 109 с.

10. Фролов В.П. Адаптація системи мотивації праці до умов ринку. *Фінанси України*. № 5. 2011. С. 10.

11. Оплата праці в сільськогосподарському виробництві. О.А. Аврамчук, О.Д. Балан, В.В., Вітвіцький, Ю.Я. Лузан, В.В. Павленко, О.В. Шкільов. К.: Центр «Агропромпраця». 2009. 464 с.

Інформаційні ресурси мережі Інтернет

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua>.

2. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Законодавство України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

3. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: www.kmu.gov.ua.

4. Офіційний веб-сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільськогосподарства України. URL: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>.

5. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk>.

6. Офіційний веб-сайт Міністерства соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua>.

7. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua.
8. Веб-сайт наукової бібліотеки ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». URL: <http://lib.ru.if.ua>.
9. Веб-сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
10. Офіційний сайт Українського центру економічних і політичних досліджень ім. Разумкова. URL: <http://razumkov.org.ua>.
11. Портал для підприємців. URL: <https://sme.gov.ua>.
12. Мережа бізнес-інформації. URL: <https://bin.ua>.
13. Інформаційний бізнес портал «LIGA online», «Ліга. Бізнес». URL: <https://biz.liga.net>.
http://lib.pdaa.edu.ua/mainlist?0=ip_login_no_cache%3D1fbd2afb8102898f7bf8a0d033589994 електронна бібліотека ПДАА
14. Господарський кодекс України від 16.01.2003. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
15. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів, затверджені наказом Міністерства Фінансів України № 1315 від 29.12.2006 р. URL: www.rada.gov.ua.
16. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
17. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 7 лютого 2013 р. № 73. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
18. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 р. № 92. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>
19. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи» затверджене наказом Міністерства Фінансів України від 18.11.2005 р. № 790. URL: www.rada.gov.ua.
20. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Типового положення з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств” № 630 (630-2002-п) від 16.05.2002). URL: <http://uazakon.com/big/text1406/pg1.htm>.